

smlčeti Průdům: česká rubrika jest velmi mdlá a slabá, bez barvy a odvážného, jasného pohledu na české věci kulturní, většinou jen jakási mosaika drobných časových zpráv a noticek. A přece jsou v českém kulturním světě lidé a věci, jež by nemělo mladé Slovensko míjet mlčky — na svůj prospěch.

Otokar Fischer: Království světa

Lyrická knížka p. Fischerova posud sice jen napovídá, ale nápovědi ty skytají pohled v intensivní vnitřní život, jemuž skepse a cynism jsou jen formou odboje a zvláštním způsobem, jakým se domáhá autor kladných hodnot a postuluje je. Jsou místa v knížce p. Fischerově, v nichž vše to zhluboka a v nichž vyvážené slovo nese jízvy jako ze zápasu, — místa mně nejsympatičtější. Jen výjimečně má básnické slovo p. Fischerovo účel dekorační; většinou jest exponentem dramatického boje a tragického zápasu a nese na sobě ráz vnitřní nutnosti a tím první podmínky stylovosti. Pan Fischer zřejmě touží sevřítí nejtěsnějším objetím vrcholný dramatický stav vnitřního napětí nebo přelomu, a neleká se někdy proto ani násilností ani nejasností. Snad bylo by možno z většího odstupu vytěžit umělecky z procesu více, vyzískati z něho bohatší a vyšší možnosti výhledové a tím i klidnější a kladnější prvky stylové — ale i způsob p. Fischerův má své kouzlo, jako je má každé nebezpečí. Zřejmý sensualism p. autorův není epikurejský, nýbrž má patrné rysy dynamiky i heroismu a v posledních číslech knihy nalézá si pro své kladné naděje a jistoty výraz často velmi zhuštěný, vykvašený a ryzí. Není mně možno minouti mlčky z těchto básní na př. „*Evangelium*“, v němž došly vnitřní jistoty autorovy formy snad nejtýpčtější a nejprůhlednější, která má z horských křišťálů i tvrdost i mihotavou záři i uzavřenou přisnost a zákonnost:

Zrozená k velkému štěstí! svou vůli, svůj cit
v oku mi rozsvět a zázraku půli máš mít.
Blaženým ostrovům v tajemnou dáli pojd' vstříc,
z milosti vlastní se staneme králi — a víc.

Zde pokryly se dokonale melodika lyrická i logika dramatická a stvořily báseň, která má naději přežít mnohé, co vystupuje dnes s nároky mnohem většími. A jsou ještě jiná čísla v knize — „*Píseň života*“, „*Nad Sils Maria*“ na příklad — v nichž vnitřní hrdość a síla v dobrém smyslu slova moderní roztavila se a přelila se beze zlomků ve vnitřní melodii básnickou. Zde jsou tóny, které nezazněly posud před p. Fischerem v moderní lyrice české v této bojovné kráse a epigramatické zhuštěnosti, a za ně budiž mu náš dík.

Laurent Evrard †

7. února zemřela v Paříži po dlouhém utrpení jedna z největších spisovatelek francouzských, celý duch a celý umělec, hraběnka Isabella de La Baume, která psala pod mužským a občanským pseudonymem Vavřince Evrarda a úmyslně stranila se vši literární veřejnosti. Smrt její přešla nepovšimnuta i našimi oficiál-

ními literárními frankofily, jako uniklo jim její dílo, poněvadž v něm nebylo nic vnějškově efektního, nic mělkého a koketujícího s populárními instinkty a předsudky: a taková díla u nás „*graeca sunt, non leguntur*“. Před více než desetiletím debutovala pí de La Baume u Vaniera sbírkou veršů *Fables et chansons*, verši často velmi prostými, ale celé přísné mužné krásy a velkého umění. Kniha padla náhodou do rukou Rémymu de Gourmont, který objevil v ní několik básní, jež jej uvedly v úžas svou dokonalostí; i dnes po letech vidí v nich arcidíla. Gourmont dopsal autorovi a odpověděla mu hraběnka de La Baume. Vzniklo z toho přátelství trvajícím až do smrti. Verše její, píše de Gourmont, nemají nic ženského v nedobrém smyslu slova; není veršů méně pudrovaných, méně nvyých, méně nepevných; jsou naopak tvrdé a sevřené a diktovány vůlí. „Její znalost francouzského jazyka, jeho pramenů, jeho tajemství byla velmi velká, a zajímaly ji všechny otázky stylové a gramatické, jak se sluší na pravého básníka, v němž dříme vždy gramatik.“ Vrcholná její díla jsou napsána prózou: je to *Une leçon de la vie* a *Le danger*. Jsou to knihy odvážného, nebojácného pohledu do ukrytého tragismu všedního života; knihy vnějškem klidné, knihy vůle ovládnuvší var ilusi i vášni životních. „Všude cítíš znak silné vůle, která vyměřila si svůj úkol a která jej naplňuje. Zdá se, že v jejím okolí nemilovali knih, které nezdály se odpovídati jejímu charakteru; odhadovali je i ji jako romaneskní. Četli je nepochybně špatně; znali ji špatně. Chápala romanesknost, nežila jí, nesnila jí. Nebylo knih, nebylo žen větší rovnováhy. Jediné výstřednosti její byly upřílišené důkazy přátelství.“ Paradox ironie životní málokdy byl vynesena na světlo z temných vod skutečnosti a vtělena v křišťál uměleckého díla cejeji, s menší ztrátou svého tajemství než zde. Gourmont vypravuje, že v nedávném hlasování, které uspořádal jakýsi deník pařížský o ženách, jež by zasluhovaly seděti v Akademii, ani jednou nevyskytlo se jméno hraběnky de La Baume písačí jako Vavřince Evrard. A dodává: „Jest třeba, aby nejlepší lidé zůstali neznámí. Nejlepší náležejí jen nejlepšímu.“ Proto neradím nikomu, aby nám přeložil něco z Vavřince Evrarda. Ale padnou-li snad náhodou tyto řádky do rukou někomu, kdo čte dobře francouzsky a má náhodou vedle toho i literární kulturu, přečti si *Životní lekci* nebo *Nebezpečí*. A nemluv o nich pak nikomu, nepřijíej jich nikomu, ukryj je, bydlíš-li na venku, pod kořen starého stromu.

Topičův salon

vystavuje v poslední době *Josefa Mánesa*, ovšem jen zcela fragmentárně a náhodně: několik akvarelů a maleb, skizy a kresby. Mimo jiné jest tu vystaveno dílo mladí Mánesova Laura a Petrarca, kterým jest se těžko nadchnout: pravá suchá školská práce; dále *Léto* a *Švadlena*, které jsou nejlepší barevní Mánesové, ale nepodávají přesto víc než kultivovanou malbu tehdejšího evropského západu. V kresbách objevuje se Mánes jako mistr rozkošné, ale místy trochu nasládlé kantilény liniové. V akvarelech i jinde jest vidět, jak didaktičnost, kterou si vynucovala na něm jeho doba a nízká kulturní i umělecká úroveň tehdejšího českého veřejného života, jej zatížila ve vzletu čistě výtvarném. Že dílo Mánesovo zůstalo vnitřně torsem při všem svém rozsahu a při vši své mnohostrannosti, jest patrné i z těchto vystavených zlomků a není pochyby, že vina toho leží těžce na českém